

“จุดต่างแห่งอำนาจ ตาม พ.ร.บ. กฎอัยการศึกฯ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ และ พ.ร.บ. การรักษาความมั่นคง ภายในราชอาณาจักรฯ”

๑. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงอยู่หลายฉบับด้วยกันโดยเฉพาะกฎหมายที่เราัมักจะมีการกล่าวอ้างในสังคมหรือได้หยิบยกมาพูดคุยกันจนคุ้นหูนั้นมีจำนวน ๓ ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งต่างก็มีหลักการหรือวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันภัยที่จะกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐไว้หลายประการ ในขณะที่สภาวะปกติไม่มีอำนาจที่จะกระทำเช่นนั้นได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สามารถเข้าดำเนินการป้องกันปราบปรามและรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่รัฐไม่อาจคาดการณ์ได้ โดยกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับนี้มีลักษณะพิเศษประการหนึ่ง คือ แม้จะมีผลบังคับใช้แล้วก็ตาม แต่การที่จะใช้อำนาจหรือมาตรการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้จะต้องให้ผู้มีอำนาจดำเนินการประกาศใช้กฎอัยการศึก ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศพื้นที่ที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี ในแต่ละพื้นที่ก่อนเสมอ นอกจากนี้ยังมีหลักการบางส่วนที่คล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ดังนั้น การศึกษาถึงวัตถุประสงค์ของการประกาศใช้กฎหมาย และเนื้อหาส่วนที่เป็นสาระสำคัญ จะทำให้ทราบถึงเจตนารมณ์ ลักษณะการบังคับใช้ และความแตกต่างของกฎหมายแต่ละฉบับมากยิ่งขึ้น มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติฉบับนี้ จึงขอนำเสนอความรู้เกี่ยวกับกฎหมายความมั่นคงของประเทศทั้ง ๓ ฉบับ ดังนี้

๒. สาระสำคัญของกฎหมายแต่ละฉบับ

๒.๑ พระราชบัญญัติวิทยาลัยการศึกษ พ.ร.บ. พุทธศักราช ๒๕๕๗^๑

๑) ผู้มีอำนาจในการประกาศใช้วิทยาลัยการศึกษ กฎหมายได้กำหนดไว้ ดังนี้

๑.๑) พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ในการที่พระมหากษัตริย์ จะประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้วิทยาลัยการศึกษ ทุกมาตราหรือบางมาตรา หรือข้อความ ส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนกำหนดเงื่อนไขแห่งการบังคับใช้บทบัญญัตินั้น บังคับในส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักรหรือตลอดทั่วราชอาณาจักร **ต่อเมื่อเวลา มีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยปราศจากภัยซึ่งจะมีมาจากภายนอกหรือ ภายในราชอาณาจักร** และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใด หรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาข้อความ ในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของวิทยาลัยการศึกษที่ให้ใช้บังคับ ต้องระงับและใช้บทบัญญัติของวิทยาลัยการศึกษที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน (มาตรา ๒)

๑.๒) ผู้บังคับบัญชาทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลัง อยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน หรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร ที่จะประกาศใช้วิทยาลัยการศึกษเมื่อมีสงครามหรือจลาจลขึ้น ณ แห่งใด โดยกรณีนี้จะประกาศใช้วิทยาลัยการศึกษได้เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหาร เท่านั้น และการที่จะเลิกใช้วิทยาลัยการศึกษแห่งใด จะเป็นไปได้ก็ต่อเมื่อมีประกาศกระแส พระบรมราชโองการเสมอ (มาตรา ๔, ๕)

๒) กรอบการใช้อำนาจตามกฎหมาย เมื่อได้มีการประกาศใช้วิทยาลัยการศึกษ ในท้องที่ใดแล้ว กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ ฝ่ายพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการยุทธ การระงับปราบปราม หรือการรักษา ความสงบเรียบร้อย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร โดยให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเต็มในการตรวจค้นตัวบุคคล ในยานพาหนะ เคหสถาน หรือที่ใด ๆ และไม่ว่าเวลาใด ๆ ข่าวดสาร จดหมาย ในเขตที่

^๑พระราชบัญญัตินี้ประกาศให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖.

ประกาศใช้กฎอัยการศึก สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ การเกณฑ์พลเมือง ยวดยาน เสพียงอาหาร เครื่องศาสตราวุธ เพื่อให้ช่วยกำลังทหารในกิจการ การห้ามมั่วสุมประชุมกัน เผยแพร่ สิ่งพิมพ์ วิทัญ ใช้ทางสาธารณะ ใช้เครื่องมือสื่อสารหรืออาวุธหรือสิ่งอื่นใด ออกนอก เคหะสถาน เข้าไปหรืออยู่อาศัยในท้องที่ที่กำหนด การยึดสิ่งของหรือสถานที่ไว้ชั่วคราว การเข้าอาศัยที่ใด ๆ ซึ่งราชการทหารเห็นว่าจำเป็นจะใช้เป็นประโยชน์ในราชการทหาร การทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ โดยมีอำนาจที่จะเผาบ้านและสิ่งซึ่งเห็นว่าจะเป็นการก่อกวนหรือเป็นอันตราย ถ้าการสงครามหรือรบสู้เป็นรองราชศัตรู การขับไล่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอาศัยเป็นหลักฐาน ตลอดจนมีอำนาจกักตัวบุคคลไว้ในกรณีที่มี เหตุอันควรสงสัยว่าจะเป็นราชศัตรู หรือได้ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เป็นกำหนดเวลาไม่เกิน ๗ วัน เพื่อการสอบถาม หรือตามความจำเป็นของทางราชการทหารได้ (มาตรา ๘ ถึงมาตรา ๑๕ ทวิ)

๓) การเยียวยาความเสียหาย บุคคลหรือบริษัทใด ๆ ที่ได้รับความเสียหาย เนื่องจากการปฏิบัติการตามกฎอัยการศึกของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารไม่มีสิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายใด ๆ (มาตรา ๑๖)

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๑๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ในสมัยพระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นนายกรัฐมนตรีและผู้บัญชาการ ทหารบก ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบกกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๗๖ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์กบฏบวรเดช

ครั้งที่ ๒ พระบรมราชโองการ ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ ๒๔ จังหวัด ได้แก่ เชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย ชัยภูมิ อุตร หนองคาย ขอนแก่น นครพนม ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สกลนคร นครราชสีมา อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ระยอง ชลบุรี จันทบุรี และตราด เมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๔๘๔ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สงครามอินโดจีน (ประเทศอินโดจีนฝรั่งเศสสุกรานไทย)

ครั้งที่ ๓ พระบรมราชโองการ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สงครามเอเชียบูรพา ในสมัยที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ ๔ พระบรมราชโองการ ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๙๔ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์กบฏ แมนฮัตตัน ในสมัยที่ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี

ครั้งที่ ๕ พระบรมราชโองการ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม

ครั้งที่ ๖ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งในขณะนั้น

ครั้งที่ ๗ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒ ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์จอมพล ถนอม กิตติขจร ทำการรัฐประหารยึดอำนาจตนเอง

ครั้งที่ ๘ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๑ ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ ปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

ครั้งที่ ๙ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒ ให้คงใช้กฎอัยการศึกตามประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๑ อยู่ต่อไป เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๒๐ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์พลเรือเอก สงัด ชะลออยู่ ปฏิวัติ

ครั้งที่ ๑๐ ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ เรื่องการใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์พลเอก สุนทร คงสมพงษ์ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ครั้งที่ ๑๑ ประกาศกองทัพบกที่ ๔ เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่ของจังหวัดนราธิวาส เฉพาะอำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ อำเภอตากใบ อำเภอสุไหงปาดี อำเภอเย็งอ และอำเภอสุไหงโก-ลก จังหวัดปัตตานี เฉพาะอำเภอกะพ้อ และจังหวัดยะลา เฉพาะอำเภอรามัน เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๗

ครั้งที่ ๑๒ ประกาศกองทัพบกที่ ๔ เรื่อง การใช้กฎอัยการศึกในบางเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส อำเภอเมือง อำเภอควนโดน อำเภอคลองสูง อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก อำเภอยะหริ่ง อำเภอมายอ อำเภอยะรัง อำเภอแม่ลาน อำเภอสายบุรี อำเภอทุ่งยางแดง อำเภอโคกโพธิ์ อำเภอไม้แก่น และอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี อำเภอเมือง และกิ่งอำเภอกงปิ้ง จังหวัดยะลา เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๔๗

ครั้งที่ ๑๓ ประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ อันเนื่องมาจากเหตุการณ์พลเอก สนิธิ บุญยรัตกลิน ทำการรัฐประหารรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร

หมายเหตุ : ประกาศกองทัพภาคที่ ๔ ตามประกาศใช้กฎอัยการศึกครั้งที่ ๑๑ และครั้งที่ ๑๒ มิได้นำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่เป็นกรณีที่ได้มีการนำรายงานรัฐบาลทราบแล้วในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๗

๒.๒ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘^๒

๑) ผู้มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน^๓ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี ที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเพื่อบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักรหรือในบางเขตบางท้องที่ตามความจำเป็นเมื่อปรากฏว่ามีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น และนายกรัฐมนตรีเห็นสมควรใช้กำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารร่วมกันป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง ฟื้นฟู หรือช่วยเหลือประชาชน แต่ในกรณีที่ไม้อาจขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีได้ทันท่วงที นายกรัฐมนตรีอาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินไปก่อน แล้วจึงมาดำเนินการเพื่อให้ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีภายใน ๓ วัน

ทั้งนี้ การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว ให้ใช้บังคับตลอดระยะเวลาที่นายกรัฐมนตรี กำหนดแต่ต้องไม่เกิน ๓ เดือนนับแต่วันประกาศ เว้นแต่ในกรณีจำเป็นต้องขยายระยะเวลา ให้นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศขยายระยะเวลาการใช้บังคับออกไปอีกเป็นคราว ๆ คราวละไม่เกิน ๓ เดือนและหากเมื่อใดที่สถานการณ์ฉุกเฉินได้สิ้นสุดลงแล้ว หรือเมื่อคณะรัฐมนตรีไม่ได้ให้ความเห็นชอบ หรือเมื่อสิ้นสุดกำหนดเวลาตามประกาศ ก็ให้นายกรัฐมนตรี ประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นได้ (มาตรา ๕)

^๒พระราชกำหนดฉบับนี้ประกาศให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ขณะที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี.

^๓“สถานการณ์ฉุกเฉิน” หมายความว่า สถานการณ์อันกระทบหรืออาจกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรืออาจทำให้ประเทศหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศตกอยู่ในภาวะคับขันหรือมีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา การรบหรือการสงคราม ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนเพื่อรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต ผลประโยชน์ของชาติ การปฏิบัติตามกฎหมาย ความปลอดภัยของประชาชน การดำรงชีวิตโดยปกติสุขของประชาชน การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ความสงบเรียบร้อยหรือประโยชน์ส่วนรวม หรือการป้องกันหรือแก้ไขภัยความเสียหายจากภัยพิบัติสาธารณะอันมีมาอย่างฉุกเฉินและร้ายแรง (มาตรา ๔)

๒) **กรอบการใช้อำนาจตามกฎหมาย** เมื่อได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่ใดแล้ว ให้บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาต สั่งการ บังคับบัญชา หรือช่วยในการป้องกัน แก้ไข ปราบปราม ระงับยับยั้งในสถานการณ์ฉุกเฉินหรือฟื้นฟูหรือช่วยเหลือประชาชน โอนมาเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราว และให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ รวมทั้งในกรณีที่มีความจำเป็นคณะรัฐมนตรีอาจให้มีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเป็นการเฉพาะเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้เป็นการชั่วคราวได้ รวมทั้งให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนดห้ามบุคคลใดออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด (เคอร์ฟิว) ห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ หรือกระทำการใดอันเป็นการยุยงให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย ห้ามการเสนอข่าวที่อาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวหรือเกิดความไม่สงบ ห้ามใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะที่กำหนด ห้ามใช้อาคารหรือเข้าไปอยู่ในสถานที่ใด ๆ หรืออพยพประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนด แต่หากได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง^๔ นอกจากนายกรัฐมนตรีจะมีอำนาจในการออกข้อกำหนดดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยว่าจะเป็นผู้ร่วมกระทำการให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือเป็นผู้ใช้ ผู้โฆษณา ผู้สนับสนุนการกระทำเช่นนั้น

(๒) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้บุคคลใดมารายงานตัวต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือมาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ฉุกเฉิน ออกคำสั่งยึดหรืออายัดอาวุธ หรือวัตถุอื่นใด ในกรณีนี้

^๔สถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ได้แก่ สถานการณ์ฉุกเฉินที่มีการก่อการร้าย การใช้กำลังประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย หรือทรัพย์สิน หรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการกระทำที่มีความรุนแรงกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยในชีวิตหรือทรัพย์สินของรัฐหรือบุคคล และมีความจำเป็นที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาให้ยุติได้อย่างมีประสิทธิภาพและทัน่วงที (มาตรา ๑๑)

มีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือจะใช้สิ่งนั้น เพื่อการกระทำการหรือสนับสนุนการกระทำ ให้เกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน

(๓) ประกาศให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจออกคำสั่งตรวจค้น รื้อ ถอน หรือทำลายซึ่งอาคารหรือสิ่งปลูกสร้าง หรือสิ่งกีดขวาง ตรวจสอบจดหมาย หรือการสื่อสารด้วยวิธีการอื่นใด ตลอดจนการสั่งระงับหรือยับยั้งการติดต่อหรือการสื่อสารใด และการสั่งห้ามมิให้ผู้ใดออกไปนอกราชอาณาจักร ให้คนต่างด้าวออกไปนอกราชอาณาจักร

(๔) ประกาศห้ามมิให้กระทำการใด ๆ หรือสั่งให้กระทำการใด ๆ เท่าที่จำเป็นแก่การรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยของประชาชน

(๕) ประกาศให้การซื้อ ขาย ใช้ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งอาวุธ หรือวัสดุอุปกรณ์อย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจใช้ในการก่อความไม่สงบหรือก่อการร้าย ต้องรายงานหรือได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ นายกรัฐมนตรีกำหนด

(๖) ออกคำสั่งให้ใช้กำลังทหารช่วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจระงับเหตุการณ์ร้ายแรง หรือควบคุมสถานการณ์ให้เกิดความสงบโดยด่วน

โดยเมื่อใดที่เหตุการณ์ร้ายแรงได้ยุติลงแล้ว ให้นายกรัฐมนตรี ดำเนินการประกาศยกเลิกประกาศที่ออกโดยอาศัยประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน อย่างร้ายแรงนี้โดยเร็ว ถ้าหากมีการจับกุมและควบคุมตัวบุคคลที่สงสัยตามประกาศ (๑) ดังกล่าว ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจหรือศาลอาญา เพื่อขออนุญาตก่อน หากศาลอนุญาตก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุมและควบคุม ตัวได้ไม่เกิน ๗ วัน และต้องควบคุมตัวไว้ในสถานที่ที่กำหนดซึ่งไม่ใช่สถานที่ตำรวจ ที่คุมขัง ทัดขสถาน หรือเรือนจำ แต่จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้กระทำผิด มิได้ และหากจำเป็นต้องควบคุมตัวต่อ ก็สามารถร้องขอต่อศาลเพื่อขยายระยะเวลา การควบคุมตัวต่อได้อีก คราวละ ๗ วัน แต่รวมระยะเวลาทั้งหมดต้องไม่เกินกว่า ๓๐ วัน โดยเมื่อครบกำหนดแล้วหากจะต้องควบคุมต่อไป ให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (มาตรา ๗, ๙, ๑๑, ๑๒)

ทั้งนี้ ให้ผู้ที่ได้ทำการฝ่าฝืนข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งที่ ออกตามกฎหมายนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๑๘)

๓) การเยียวยาความเสียหาย ผู้ได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติ หน้าที่ตามพระราชกำหนดนี้ มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากทางราชการตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (มาตรา ๑๗)

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ในสมัย พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๘ รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่ จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา และมีคำสั่งให้ขยายระยะเวลาต่อมา อีกหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน

ครั้งที่ ๒ ในสมัยนายสมศักดิ์ สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๑ รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่ผู้ชุมนุมกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ปะทะกับผู้ชุมนุมกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ บริเวณถนนราชดำเนิน

ครั้งที่ ๓ ในสมัยนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่ เขตดอนเมืองและเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร และอำเภอบางพลี และอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่ผู้ชุมนุมกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเข้ายึดท่าอากาศยานดอนเมือง และทำอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อขับไล่รัฐบาล

ครั้งที่ ๔ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๒ รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่จังหวัดชลบุรี อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงบุกเข้าไปในบริเวณที่มีการจัดการประชุมสุดยอดอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา

ครั้งที่ ๕ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒ รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง อำเภอบางบ่อ อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม และอำเภอวังน้อย อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเนื่องมาจากสถานการณ์ที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงปิดถนน
ในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลเพื่อขับไล่รัฐบาล

ครั้งที่ ๒ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓
รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร
จังหวัดนนทบุรี อำเภอเมืองสมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอบางปะอิน
อำเภอบางปะหัน อำเภอบางบาล และอำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
อำเภอบางบาล จังหวัดนครปฐม และอำเภอบางแพ้ว อำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร
และอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเนื่องมาจากสถานการณ์
การชุมนุมของกลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงปิดถนนบริเวณแยกราชประสงค์ และบุรีรัฐสภา

๒.๓ พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑^๔

๑) ผู้มีอำนาจประกาศ กฎหมายได้กำหนดให้เป็นอำนาจของคณะ
รัฐมนตรีที่จะประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรโดยจะมีมติมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน
(กอ.รมน.)^๕ เป็นผู้รับผิดชอบในการป้องกันปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือ
บรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนดได้
ต่อเมื่อปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร แต่ยังไม่มี
ความจำเป็นต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการ
ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และเหตุการณ์นั้นมีแนวโน้มที่จะมีอยู่ต่อไป

โดยในกรณีที่เหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายใน
ราชอาณาจักรสิ้นสุดลงหรือสามารถดำเนินการแก้ไขได้ตามอำนาจหน้าที่ของ
หน่วยงานที่รับผิดชอบตามปกติ ให้นายกรัฐมนตรีประกาศให้อำนาจหน้าที่ของ
กอ.รมน. ที่ได้รับมอบหมายสิ้นสุดลง และให้นายกรัฐมนตรีรายงานผลต่อสภาผู้แทน
ราษฎรและวุฒิสภาทราบโดยเร็ว (มาตรา๑๕)

๒) กรอบการใช้อำนาจตามกฎหมาย ในการดำเนินการตามที่ได้รับ
มอบหมาย ให้กอ.รมน. มีอำนาจหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไข
หรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามที่ได้รับ
มอบหมาย และให้ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินการเสนอต่อคณะกรรมการอำนวยการ

^๔พระราชบัญญัตินี้ประกาศให้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ขณะที่พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์
เป็นนายกรัฐมนตรี.

^๕กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหลักในการรักษาความมั่นคง
ภายในราชอาณาจักร มีฐานะเป็นส่วนราชการรูปแบบเฉพาะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี โดยมีนายกรัฐมนตรี
เป็นผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ผู้บัญชาการทหารบกเป็นรองผู้บัญชาการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร
และให้เสนาธิการทหารบกเป็นเลขาธิการ กอ. รมน. มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานอำนวยการและธุรการของ กอ.รมน. (มาตรา ๕)

รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร^๗ เพื่อให้ความเห็นชอบ กำกับ ติดตาม และเร่งรัดหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการหรือบูรณาการในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน และสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีพฤติกรรมว่าจะบั่นทอนความมั่นคงภายในราชอาณาจักรหรือเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรออกจากพื้นที่ที่กำหนด

นอกจากนี้ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง กฎหมายยังได้กำหนดให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (ผอ.รมน.) โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ มีอำนาจจัดตั้งศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นเพื่อปฏิบัติการกิจเป็นการเฉพาะก็ได้ ตลอดจนกำหนดให้ ผอ.รมน. โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี มีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้

(๑) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องปฏิบัติการหรืองดเว้นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด

(๒) ห้ามเข้าหรือให้ออกจากบริเวณพื้นที่ อาคาร หรือสถานที่ที่กำหนด ในห้วงเวลาปฏิบัติการ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่หรือเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น

(๓) ห้ามออกนอกเคหสถานในเวลาที่กำหนด

(๔) ห้ามนำอาวุธออกนอกเคหสถาน

(๕) ห้ามการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ หรือกำหนดเงื่อนไขการใช้เส้นทางคมนาคมหรือการใช้ยานพาหนะ

(๖) ให้บุคคลปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของประชาชน (มาตรา ๑๕, ๑๖, ๑๗)

^๗คณะกรรมการอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่หลักในการกำกับ ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อ กอ.รมน. ในการปฏิบัติการในอำนาจหน้าที่ของ กอ.รมน. ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธาน และกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน ๑๘ คน โดยมีเลขาธิการกอ.รมน. เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๙)

ทั้งนี้ ให้ผู้ที่ได้ทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดที่ออกตาม (๒) – (๖) **ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๒๔)**

๓) การเยียวยาความเสียหาย ถ้าการใช้อำนาจของ กอ.รมน. ในการป้องกันปราบปราม ระวัง ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้สุจริต ให้ กอ.รมน. จัดให้ผู้นั้นได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามควรแก่กรณีแต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (มาตรา ๑๙)

ที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการประกาศพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จนถึงปัจจุบัน จำนวน ๑๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต และทะเลอาณาเขต ๕ กิโลเมตรรอบจังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับรัฐมนตรีต่างประเทศคู่เจรจา และการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก ระหว่าง ๑๗ - ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ณ จังหวัดภูเก็ต โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๒ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๒๙ สิงหาคม ถึง ๑ กันยายน ๒๕๕๒ เพื่อให้การบริหารจัดการในการรักษาความสงบ ความปลอดภัย มีเอกภาพ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงจะทำการเคลื่อนไหวกครั้งใหญ่

ครั้งที่ ๓ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๘ กันยายน ถึง ๒๒ กันยายน ๒๕๕๒ เพื่อให้การบริหารจัดการในการรักษาความสงบ ความปลอดภัย มีเอกภาพ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงจะทำการเคลื่อนไหวกครั้งใหญ่

ครั้งที่ ๔ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่ตำบลชะอำ ตำบลดอนขุนห้วย ตำบลเขาใหญ่ ตำบลสามพระยา ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหัวหิน ตำบลหินเหล็กไฟ ตำบลทับใต้ ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และทะเลอาณาเขตชายฝั่ง ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหัวหิน

ตำบลหนองแก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เว้นเขตพระราชฐานวังไกลกังวล เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อปฏิบัติการกึ่งรักษาความปลอดภัยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ณ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๒

ครั้งที่ ๕ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่ดุสิต กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงจะทำการเคลื่อนไหวกว้างใหญ่ในกรุงเทพมหานคร ขณะที่มีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ครั้งที่ ๖ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน - ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงจะทำการเคลื่อนไหวกว้างใหญ่ในกรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๗ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อให้การบริหารจัดการการรักษาความสงบและความปลอดภัยในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีเอกภาพและเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ - ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๘ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอสามโคก อำเภอลำลูกกา อำเภอลาดหลุมแก้ว และอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี อำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร อำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง อำเภอบางบ่อ อำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ อำเภอพุทธมณฑล อำเภอสามพราน และอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา และอำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง และอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๑๑ - ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ เพื่อให้การบริหารจัดการในการรักษาความสงบและความปลอดภัย

มีเอกภาพและเป็นไปด้วยความเรียบร้อยในช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงจะทำการเคลื่อนไหวกครั้งใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ครั้งที่ ๙ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง อำเภอบางบ่อ อำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๓ เพื่อให้การบริหารจัดการในการรักษาความสงบและความปลอดภัยมีเอกภาพและเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดความต่อเนื่องในช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงยังคงชุมนุมเคลื่อนไหวกครั้งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๑๐ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง อำเภอบางบ่อ อำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๓๑ มีนาคม - ๗ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติการป้องกัน ปรามปราม ระงับ ยับยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงยังคงชุมนุมเคลื่อนไหวกครั้งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร

ครั้งที่ ๑๑ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่ตำบลชะอำ ตำบลทับใต้ ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และทะเลอาณาเขตชายฝั่ง ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และตำบลหัวหิน ตำบลหนองแก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เว้นเขตพระราชวังไกลกังวล เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เพื่อปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยในการประชุมสุดยอดผู้นำลุ่มน้ำโขงตอนล่างครั้งที่ ๑ ระหว่างวันที่ ๒ - ๕ เมษายน ๒๕๕๓ ณ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยให้มีผลบังคับใช้ระหว่างวันที่ ๒ - ๖ เมษายน ๒๕๕๓

ครั้งที่ ๑๒ ในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๕๓ คณะรัฐมนตรีมีมติประกาศให้เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร อำเภอปากเกร็ด และอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และอำเภอบางพลี อำเภอบางเสาธง อำเภอบางบ่อ อำเภอพระประแดง และอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นพื้นที่ปรากฏเหตุการณ์ อันกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร โดยให้มีผล

บังคับใช้ระหว่างวันที่ ๘ - ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติการป้องกัน ปรามปราม ระงับ ยั้งยั้ง และแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรในช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ชุมนุมเสื้อแดงยังคงชุมนุมเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ในกรุงเทพมหานคร

๓. ความแตกต่างของการใช้อำนาจตามกฎหมายในแต่ละฉบับ

เมื่อพิจารณาจากสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงของประเทศทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าวมาในข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีลักษณะการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน โดยมีการบังคับใช้กฎหมายที่เด็ดขาด รวดเร็ว โดยยึดความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก และได้ลดขั้นตอนและการบังคับบัญชาให้สั้นที่สุด มีการตรวจสอบน้อยที่สุด โดยเน้นการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ เพื่ออำนวยความสะดวกในการควบคุมสถานการณ์โดยไม่ชักช้า สำหรับประเด็นข้อแตกต่างที่สำคัญของการใช้บังคับกฎหมายในแต่ละฉบับ มีดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ได้กำหนดให้ฝ่ายทหารมีอำนาจเด็ดขาดเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และมีมาตรการการบังคับใช้ที่รุนแรงกว่ากฎหมาย ทั้ง ๒ ฉบับ จึงเป็นเหตุให้ในทางปฏิบัติการจะประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ จะมีได้ต่อเมื่อรัฐบาลไม่สามารถที่จะใช้มาตรการตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ ควบคุมสถานการณ์ได้แล้ว ซึ่งจากประสบการณ์ในอดีตจะพบว่าเมื่อเกิดการปฏิวัติรัฐประหาร รัฐบาลจะดำเนินการประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่เป็นประจำ

(๒) พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่รัฐบาลเต็มที่ ในการใช้ดุลยพินิจที่จะมอบอำนาจให้กำลังของฝ่ายไหนก็ได้เข้ามาควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งจะประกาศใช้ได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะแก้ไขสถานการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นแล้ว

(๓) พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่เน้นการป้องกันก่อนจะเกิดเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร นอกจากนี้ยังมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจที่ประสานกันระหว่างรัฐบาลกับทหาร โดยมีนายกรัฐมนตรี เป็น ผอ.รমন. ผู้บัญชาการทหารบก เป็นรอง ผอ.รอน. และเสนาธิการทหารบก เป็นเลขาธิการ กอ.รমন. จึงเป็นกฎหมายฉบับที่มีกรอบการใช้อำนาจที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนน้อยที่สุด กล่าวคือ นอกจากจะประกาศเขตความมั่นคงเฉพาะจุดเฉพาะเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว ยังกำหนดให้ กอ.รমন. จัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่นั้นมาก่อนด้วย และโครงสร้างของ กอ.รমন. ยังมีคณะที่ปรึกษาที่มาจากภาคเอกชนที่ทำงานด้านสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการแล้วยังกำหนดให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบ

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องอำนาจในการออกข้อกำหนด ซึ่งกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับ ได้ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารหรือผู้ปฏิบัติในการที่จะออกข้อกำหนดต่าง ๆ เพื่อควบคุมแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงได้หลายประการ ซึ่งมีทั้งที่ให้อำนาจเหมือนกันและแตกต่างกันออกไป โดยอำนาจในการออกข้อกำหนดที่เหมือนกัน ได้แก่ อำนาจในการห้ามออกนอกเคหสถาน ห้ามใช้เส้นทางคมนาคมหรือยานพาหนะ ห้ามใช้อาคารหรือเข้าไปในสถานที่ใด ห้ามหรืองดเว้นการใช้เครื่องมือสื่อสาร ห้ามประชาชนออกจากพื้นที่ที่กำหนด และห้ามนำอาวุธออกนอกเคหสถาน ส่วนอำนาจในการออกข้อกำหนดที่แตกต่างกัน จะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้ให้อำนาจในการที่จะห้ามชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ห้ามเสนอข่าว จำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใด การตรวจค้น โดยไม่ต้องขอหมายจากศาล การยึดอายัดอาวุธ และการจับกุมควบคุมตัวบุคคลต้องสงสัยไว้ได้ แต่ในพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้ให้อำนาจในกรณีดังกล่าวไว้

ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายบริหารในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และความมั่นคงของประเทศเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและจำกัดสิทธิของประชาชนให้น้อยที่สุด รัฐบาลจึงควรประกาศใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของประเทศ โดยพิจารณาจากความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยหากเป็นเหตุการณ์ที่อาจกระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ก็ควรพิจารณาเลือกที่จะใช้พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นลำดับแรก และเมื่อเหตุการณ์มีความรุนแรงจนมีความจำเป็นต้องมีมาตรการเร่งด่วนในการที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ รัฐบาลควรจะใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นลำดับต่อมา และถ้าหากสถานการณ์มีความรุนแรงถึงขนาดที่รัฐบาลไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาโดยใช้มาตรการที่มีอยู่ในกฎหมายทั้ง ๒ ฉบับได้แล้ว จึงพิจารณาจะประกาศใช้กฎอัยการศึกซึ่งเป็นทางเลือกสุดท้าย

๔. บทสรุป

จากสถานการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้อาจกล่าวได้ว่ากฎหมายเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงของประเทศทั้ง ๓ ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ และพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นกฎหมายที่สำคัญ

และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายบริหารจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการที่จะนำมาบังคับใช้ในแต่ละสถานการณ์หรือในแต่ละครั้ง ทั้งนี้ เพื่อรับมือกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และแม้การใช้อำนาจตามกฎหมายทั้ง ๓ ฉบับดังกล่าวนี้ อาจมีผลในทางจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่เพื่อให้บรรลุถึงภารกิจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและประชาชน รัฐบาลจึงควรต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบและถี่ถ้วนก่อนว่าสถานการณ์ใดควรจะใช้กฎหมายใดเป็นเครื่องมือสำหรับแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ โดยการยึดหลักการพื้นฐานของ**ความถูกต้องและเป็นธรรม**เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายให้มากที่สุด รวมทั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมหรือการปกครองที่ชอบด้วยกฎหมายตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ ที่ได้กำหนดให้การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้ง องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม **๖**

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, วิทยาลัยการศึกษ กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๐.
- สุทธิมาตร จันทร์แดง, **สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑**, คอลัมน์แนะนำกฎหมายใหม่และกฎหมายที่น่าสนใจ วารสารจลนิตี ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๔ (ก.ค. - ส.ค. ๒๕๕๒) น. ๘๙ - ๙๗.
- กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญ ประวัติ ความเป็นมา กระบวนการและขั้นตอนในการอนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าวของรัฐสภา (ก.ป. ๓๓/๒๕๔๘)** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๔๘.
- กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, **พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญ ประวัติ ความเป็นมา กระบวนการและขั้นตอนในการอนุมัติพระราชบัญญัติดังกล่าวของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ก.ป. ๗๔/๒๕๕๑)** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๑.